

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva

Leto II.

Izhaja 15. in zadnjega v mesecu. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren: L. Mikuš. — Kdor želi, da mu neobjavljen rokopis vrnemo, naj priloži znamke za poštino. — Naročnina mesečno Din 3.—, četrtletno Din 9.—, letno Din 36.—. — Čekovni račun št. 16.782. — Plača se lahko tudi v nerabljenih poštinih znamkah. — Oglasi po dogovoru. — Za konzorcij: izdajatelj in urednik Pavel Kreutzer v Ljubljani.

Štev. 1.

Da smo na jasnem

Sklepi kmečko-demokratske koalicije z dne 1. avgusta 1928. l. so vsakemu, ki ni za politično zvižajo, popolnoma jasni. Po teh sklepih je stala KDK na stališču, da je potrebna preureditev države

Če je takrat s tem sklepom bilo postavljeno hrvaško vprašanje, bilo je istočasno samo ob sebi umevno postavljeno tudi naše slovensko vprašanje. Ne postavljamo torej slovenskega vprašanja šele sedaj. To stališče smo zastopali neprenehoma ves čas,

Dokaz temu so volitve 5. maja 1935. leta in velika manifestacija v Zagrebu dne 27. oktobra minulega leta.

Da je naš slovenski del KDK imel veliko odpadnikov (Kramerjevci, Pucelj-Marušičevci), to je — kolikor žalostno — z druge strani tudi razveseljivo, ker smo se na ta način v teh sedmih hudih letih znebili bremena, razširili gibanje tudi na delav-

ce in takó pomnožili svojo moč. Sicer so imeli tudi Hrvati in Srbi take odpadnike (Šuperina, Šibenik, Kovačević, Demetrović, Svetozar Popović, Branković).

Nimamo se sramovati KDK; saj je ves ta čas visoko in častno držala zastavo svobode in narodnih pravic ter boj tudi častno izvojevala. Če so se neki voditelji slovenskega dela KDK izneverili načelom in sklepom iz 1928. leta, se ne morejo radi tega blatiti verni ali pa zavedeni kmečki pristaši, ki so v duši ostali zvesti kmečkemu programu.

Hočemo, da se slovensko vprašanje poleg hrvatskega razčisti in uredi in v tem smislu je usmerjeno tudi naše prizadevanje. Vabimo slovenski narod v skupen boj na podlagi kmeč-

ko-delavske in demokratične miselnosti zoper reakcijo

V tem boju smo Slovenci popolnoma samostojni in zaradi tega nimamo za potrebno, da se osnuje „samostojna slovenska fronta“, kakor je tudi na Hrvatskem nimajo; toda, ker se zavedamo, da sami ne moremo izvojevati svojih pravic, nastopamo na osnovi KDK in nadaljujemo boj, ki je bil pretrgan s 6. januarjem 1929. leta, pod vodstvom dr. Vladka Mačka, ki ima trenutno izključno vodstvo vsega gibanja.

Ker obstaja KDK iz HSS kot predstavnice hrvatskega naroda in SDS kot predstavnice Srbov - prečanov, mora biti tudi naše kmečko-delavsko gibanje kot predstavnik slovenskega naroda popolnoma enakopravno in samostojno v tej skupni bojni verigi.

Jarenina, 11. januarja 1936.

Stane Lubienski.

Dr. Vekoslav Kukovec:

Pot „Slovenske zemlje“

Zdi se mi potrebno objaviti nekaj odstavkov iz govora, ki sem ga imel na sestanku v Celju dne 22. decembra 1935. leta.

Jemljem vprašanje preureditve države v smislu sklepa kmečko-demokratske koalicije z dne 1. avgusta 1928. leta kot narodno, ne pa kot strankarsko zadevo. Opozarjam pa tudi na sklep poslancev dr. Vl. Mačka z dne 3. junija 1935. leta, s katerim so odklonili sodelovanje z nesvobodno izvoljeno narodno skupščino ter zahtevali svobodne volitve, da se obnovi demokracija in rešijo odprta vprašanja, med njimi tudi priznana nujno vprašanje zadovoljitve Hrvatov v tej državi. Rešitev slo-

venskega vprašanja je torej v zvezi s splošno preureditvijo države.

Ime dr. Mačka mi ni samo ime vodje hrvaškega naroda, ampak velik kapital, ki ga neobhodno potrebujemo pri rešitvi jugoslovanskega državnega, kakor sploh srednjeevropskega vprašanja. Če smo se Slovenci pridružili dr. Mačku, smo storili to zaradi programa, ki ga ta politik tako dosledno zastopa. Strašnje Slovencev s hrvaško nevarnostjo imam samo za prozorno strankarsko spletko. Našemu, to je gibanju dr. Mačka, dajejo vsebino socialni in gospodarski problemi, ki jih je za podlago svoje politike izbral Stjepan

Radić. Nam zadostuje za zdaj to gibanje in se nam za ustanovitev stranke še nič ne mudi, ker se nam policijsko registriranje v ta namen ne zdi nujno.

Zato pričakujemo, da se v vsej državi zganejo tisti, ki so za svobodo in samoodlobo naroda ter izvojujejo zmago narodne volje, katere naj postavi res narodu odgovorno vlado. V tem boju nam je vsak dobrodošel, kdor je pošten, in prijateljsko ga bomo podpirali, pa tudi če bi svetovni nazori ne bili skladni. Sami pa hočemo natočiti ljudstvu čistega vina brez pretiranih sanj ali fašističnih načrtov. Ker nam je skoraj vsako politično delo v Sloveniji prepredeno, delamo vsaj s skromnim listom, ki zaradi pičlih sredstev sicer ne more tekmovali z listi, katere vzdržujejo stranke ali pa kapitalisti, ki pa nikdar ne bo puščal javnosti v dvomu o tem, kaj hočemo in kaj delamo, oziroma česa nočemo ali kaj odklanjamo.

Tesna spojitve z drugimi skupinami to pot miselno ni bila čisto dosegljiva, a za naše gibanje tudi ni nujno potrebna. Mi vemo, da nam vsaj tega nikdo ne bo zlepa prepovedal, da s „Slovensko zemljo“ vzgajamo ljudstvo v boju za pravo politično svobodo in socialno pravico.

Ljudstva ni mogoče od danes do jutri vzgojiti in naše prizadevanje tudi ni v zvezi z mandati, ki nam niso bili nikoli prva in edina stvar. Vemo pa, da bo naše prizadevanje zapustilo v narodu trajne in blagodejne sledove, ki jih ne bo mogel nihče več zabrisati. Sami pa bomo imeli zavest, da smo s svojim delom dobro hoteli in dobro storili, najsi žanjemo za to kako priznanje ali ne.

Razlagajte znancem in prijateljem program

„SLOVENSKE ZEMLJE“

Pavel Kreutzer:

Državlјanska vzgoja

Referendum.

Referendum je ustavna določba, ki daje ljudstvu pravico, da neposredno z glasovanjem potrdi ali odbije od parlamenta predlagane zakone ali pa samo neposredno daje parlamentu pobudo za sprejetje določenih zakonskih osnutkov, ki jih ljudstvo hoče imeti. Beseda je latinskega izvira in bi se po naše reklo: „nekaj, o čemur naj se poroča“. To ustavno določbo državljanskega sodelovanja vsega ljudstva vsebujejo ustave švicarske zvezne države, severnoameriške zvezne države, nekaterih avstralskih držav, irske, češkoslovaške in avstrijske države. Tudi nemška Weimarska ustava je vsebovala določbo o referendumu.

Bistvo referenda je v tem, da ljudstvo lahko tudi mimo svojih izvoljenih poslancev pove in uveljavi svojo voljo. Zato je referendum največje jamstvo res prave demokracije.

Domovina referenda je Švica, kjer je ljudstvo že od nekdaj samo o svoji usodi odločalo. Tam je bila še v starih časih navada, da so ljudstvo vprašali za mnenje, preden so sklepali o važnejših državnih zadevah. Švica je zvezna (federalistična) država, obstoječa iz več držav, imenovanih kantoni. Poslanci, ki so jih kantoni pošiljali v zvezni zbor, so dobili od volilcev točna navodila in če v zveznem zboru niso mogli delati na podlagi teh navodil, so se morali vrniti domov in ljudstvu poročati ter ga vprašati za svet.

Poznamo dvojen referendum: obvezen ali obligatoren in fakultativen, to je tak, ki se izvrši iz proste volje. Obvezen referendum je tisti, ki je ustavno določen, ki se torej mora izvršiti za določene zadeve. V Švici je n. pr. predpisan referendum za zvezno ustavodajo in za ustavodajo v kantonih. Deloma je v kanto-

ni predpisan referendum tudi za zakonodajo. Fakultativni referendum ni predpisan, temveč se izvrši tedaj, kadar ga iz lastne volje in po lastnem preudarku zahteva določeno število volilcev. V Švici je v navadi naslednji postopek. V zveznem zboru sprejeti zakon se ljudstvu objavi in ljudstvo ima pravico v določenem roku zahtevati splošno ljudsko glasovanje o tem zakonu. Če poteče ta rok brez take zahteve, postane zakon veljaven. V nasprotnem primeru pa se izvrši ljudsko glasovanje o zakonu. Referendum se mora izvršiti, če zahteva to 30.000 volilcev ali pa osem kantonov. Še važnejši pa je referendum zaradi tega, ker sme po tej določbi ljudstvo samo predlagati zakonske osnutke, ki se mu zde potrebni. V Švici je to dovoljeno glede spremembe kantonskih ustav in deloma tudi glede spremembe zvezne ustave. Za referendum o celotni ali delni spremembi zvezne ustave je potrebno, da zahteva to spremembo 50.000 volilcev.

V Zedinjenih državah severne Amerike imajo referendum za spremembo ustave posameznih zveznih članic. Ni pa določen referendum za spremembo ameriške zvezne ustave. Nekatero zvezno članico imajo tudi referendum za zakonodajo, predvsem za finančne zakone.

Tudi prejšnja nemška Weimarska ustava je določala ljudsko glasovanje o predloženih zakonih, če je to zahtevala dvajsetina volilcev. Desetina volilcev pa je imela pravico predlagati državnemu zboru zakonske osnutke. Če jih je le-ta odklonil, se je moral izvršiti referendum. Tudi članice bivše nemške zvezne republike so imele v svojih ustavah določbo o referendumu.

Kakor smo iz tega kratkega opisa videli, je referendum nekaka izpopolnitev demokratičnih vladavin. Važen je predvsem zato, ker je to uspešno sredstvo, s katerim ljudstvo lahko hitro in brez prelivanja krvi zatre morebitno samovlado parlamentov.

Kaj je bil naš namen?

V zadnji številki smo priobčili iz hrvaškega lista „Dom“ člančič o Radičevcih in Mačkovecih, ki je nanj odgovoril zagrebški „Obzor“ z dopisom iz Ljubljane z dne 3. t. m. Mimogrede omenjamo, da ga je „Jutro“ spravilo v zvezo z gospodom dr. Kukovcem, ki ni imel z njim nobenega posla. Povedati hočemo naravnost, zakaj smo priobčili ta člančič, ker nimamo prikrivati ničesar.

Znano je, da je obstajala v Sloveniji od 1924. do 1925. leta slovenska politična stranka, ki je bila posestrima Radičeve kmečke stranke na Hrvaškem. Ta stranka se je potem združila s „Samostojno kmetijsko stranko“ in postala del „Kmečko-demokratske koalicije“, dokler ni nastopil 6. januar. Vodje nekdanjih „samostojnih kmetov“ so sprejeli avtoritarno vladavino.

Po volitvah 5. maja 1935. leta je padla Jevtičeva vlada in vodje bivših „samostojnih“ so se znašli pred vprašanjem: Kam sedaj? Poleg njih pa tudi drugi, ki so hodili doslej razna pota. V tem položaju so se mnogi zopet spomnili Hrvatov, ki so jih prej zatajili, in Radičevega naslednika gospoda dr. Mačka, da bi prišli pod njegovo okrilje. Začelo se je govoriti o „slovenski fronti“; pred 5. majem ni bilo pri njih te „fronte“, ampak „jugoslovenska“.

Tisti, ki so že prej imeli politično zvezo s pokojnim Radičem, so ustanovili list „Slovenska zemlja“, da nadaljujejo gibanje, ki je bilo pretrgano. Njim so se pozneje hoteli pridružiti „bojevnik“ in list „Ljudska pravica“, kar bi se bilo zgodilo, ako bi bili v t. i. celjski izjavi priznali politično vodstvo gospoda dr. Mačka in nato skupno glasilo „Slovenska zemlja“ ter poslali določeno število udov v skupni konzorcij.

Položaj je danes na Slovenskem tak, da so nekdanji Radičevi zavezniki previdni nasproti mnogim t. i. Mačkovecem, ki so to mišljenje pokazali šele po 5. maju; previdni so zato, ker jih uči izkušnja iz polpreteklosti, kako je to potrebno.

Ne spuščamo se v presojo razmer na Hrvaškem. Ali je politično ocenjevanje „Domovega“ dopisnika, ki je svoj članek podpisal, pravilno ali ne, o tem se damo vedno radi poučiti od ljudi, ki so za to poklicani in stvarni. Iz ljubljanskega dopisa v „Obzoru“, ki pravi, da „Slovenska zemlja“ ne bo uradno glasilo Mačkovega gibanja, pa zveni znan glas kakor svoje dni iz „Jutra“ pred izidom „Slovenske zemlje“, češ da je list zasebno podjetje urednika.

Prehajajoč preko tega, podajamo svoje naziranje v naslednjem. Na Hrvaškem je gospod dr. Maček vodja ne le kmetov, ampak vsega naroda; a v Radičevem smislu organizirano kmetovstvo je tako močno, da bi ga ne mogel nihče speljati na drug tir. Na Slovenskem je položaj drugačen, ker se po 5. maju priglašajo različni ljudje, ki hočejo baje tudi voditi politiko gospoda dr. Mačka. Kdo so ti somišljeniki? Kakšna je njih resnična miselnost? Ne more se brez premisleka pustiti opozicijsko slovensko gibanje slučajem, ampak se mu mora dati neka določena smer. V 1. številki „Slovenske zemlje“ smo to povedali. Politika se ne vodi sama, ampak jo delajo ljudje; zato ni vse enako, kakšne so te osebe po mišljenju in delu. Z miselno popolnoma enakimi skupinami je mogoče zlitje v vsakem oziru, s sorodnimi sodelovanje v dogovorjenih prizadevanjih, z nasprotnimi pa ločitev.

Volja ljudstva proti samovolji posameznika

Ameriški predsednik Roosevelt je poslal zakonodajnemu zboru znamenito poslanico glede italijansko-abesinske vojne. V njej je razglasil nevtralnost Amerike in obsodil avtoritarne vladavine.

Amerika je kapitalistična država prve vrste; vendar ne zatajuje tiste misli, ki se je iz nje sama rodila: svobode. Tam velja enakost pred zakonom, volja ljudstva odloča, vere in narodnosti se prosto razvijajo. Sredstvo je dano, da se slabo lahko

izpremeni in nadomesti z boljšim. Ves način življenja je svoboden, ker osebnosti ne zaslužuje.

Rooseveltova poslanica se po pravici primerja z Wilsonovim nastopom med svetovno vojno, ki je pomenila oddih in upanje. Danes je podobno ozračje kakor ob svetovni vojni; tri velike države ogražajo namerno mir drugih: Italija, Japonska, Nemčija. Fašizem je nasprotnik miru sploh in obstanka malih narodov posebej. Zato se morajo posebno ti ve-

Nekaj podobnega poznamo tudi v našem društvenem življenju, kjer ima določeno število društvenih udov pravico zahtevati sklicanje izrednih občnih zborov in predlagati kakršnekoli spremembe. Seveda se pri nas tudi ta stvar izrablja, pa to le zaradi tega, ker se članstvo raznih društev premalo briga za društveno delovanje.

Razumeli pa bomo, da je treba o tej stvari razpravljati ravno v sedanjem času, ko skušajo fašistične skupine tudi pri nas zanesti med ljudstvo napačno miselnost, da je demokracija že preživela oblika državne uprave. Ti ljudje vidijo edino rešitev iz sedanjih družbenih in gospodarskih zmešnjav v močni roki ali fašizmu. Trdovratno vztrajajo v tej miselnosti še celo danes, ko so jih vendar pretekla leta fašističnih vladavin morala prepričati, da si narodi pod nasilnimi režimi gospodarsko in kulturno prav nič ne opomorejo. Pravilno

je, kar je o demokraciji dejal Tomaž Mašaryk, da demokracija še premalo časa živi, da bi mogli govoriti o njeni preživelosti. Demokracija je pogoj narodne svobode; kjer pa ni svobode, tam tudi ni poštenja, pravice in napredka.

Res je, da je demokracija, kakršno smo doživeli pred 6. januarjem, marsikoga razočarala. Toda razočarala nas je zaradi ljudi, ki demokratičnih načel niso dosledno izvajali in izpopolnjevali ter tudi ljudske volje niso spoštovali. Lanskoletne volitve so nam pa dokazale, da jugoslovanski narodi odklanjajo nasilne vladavine in da hočejo popolno demokracijo v vseh panogah javnega življenja. Ljudstvo dobro ve, da mu bo bolje šele takrat, kadar bo samo odločalo o svoji usodi.

Prej ali slej bomo postavljeni pred važno nalogo, da si določimo novo, potrebam in razmeram ustrezajočo ustavo. Ta ustava bo morala

seliti odločne besede mogočne Amerike, ki je namenjena proti vojni in samovolji posameznikov. Kakor je Wilson pospešil konec svetovne vojne, takó je upati, da isto stori glede italijansko-abesinske Rooseveltova poslanica.

Poleg velikih fašizmov je polno malih in prikritih. Pri tem opažamo zanimivo dejstvo, da delajo marsikje ljudje doma prav za prav isto, kar grajajo pri tujini. V tem je ta neskladnost, ki ovira uspešen boj za vlado ljudstva proti samovolji. Do-

kler bodo veliki in mali samosilniki načelno in dejansko teptali svobodno voljo ljudstva, toliko časa nimamo pričakovati mirnega življenja in sodelovanja med narodi. Zato je pa potrebno, da povsod brezpogojno pobijamo samovoljstvo v velikem in malem domu in v tujini. Vsak posameznik mora zagovarjati terjatev po svobodnem izražanju vsake misli in svobodnem sodelovanju v okviru skupnosti. Vsak pa mora to ne le terjati od sosedov, ampak najprej delati sam. Ni drugega zdravila zoper samovoljstvo.

Glas iz celjskega okraja

Ko čitamo razne časopise in poslušamo gospodarske in politične govornike, pogrešamo zmerom jedra. Čutimo, da večina teh, ki pišejo in govore, nima čuta za kmeta in za delavca, še manj pa pojma o njegovem življenju. Z različnim novimi besedami, pa naprednimi in modernimi obljubami nam slikajo najlepšo bodočnost, rajsko življenje, pravičnost, svobodo in bratsko ljubezen. Dolgoletna izkušnja nam je pa pokazala, kaj se skriva za tako politiko. Narod naj bi se nevede sam vpregel v tlačansko in suženjski jarem.

Ljubi kmetje, delavci in sploh davkoplačevalci! Spreglejmo vendar jasno svoje žalostno gospodarsko in politično stanje, združimo se res v bratovsko skupino in pokažimo svetu sami, da imamo zdrav razum in pošteno srce. Pustimo gosposke in oblastne stranke, zakaj kdor še dosihmal ni spregledal, kam plovemo, je politično mrtev in mu nihče ne more več pomagati. Zato ne verjemimo njih voditeljem in njih sladkim praznim obljubam. Bodimo možje in ne izdajajmo svojega stanu.

Skrbimo, da bo vsak dobro poučen o namerah političnih skupin, ki se imenujejo enkrat tako, drugič drugače, ki govore o demokraciji in zboljšanju gospodarstva in od katerih

tista, ki je spodaj, vedno vpije na drugo, ki je ravno zgoraj, ki so si pa kljub temu tako podobne, kakor sestrici-dvojčka. Če gospoduje ena bolj z nasiljem, druga pa bolj z vcepjanjem ponižnosti, je razloček vendarle majhen; zakaj obe delata enako proti davkoplačevalcem. Ker kmetje in delavci ne pod eno ne pod drugo ne bodo mogli več dolgo obstati, si morajo napraviti sami svojo politično skupino, če hočejo sploh še živeti.

Zato se moramo zanimati za prihodnje volitve in zlasti za novi volilni zakon. Sliši se, da bodo imele tudi ženske volilno pravico. Če jo dobe, je prav; samo skrbimo, da bodo tudi ženske pravilno poučene o tem, kaj hoče dr. Maček.

Ne smemo tudi pozabiti, da drže danes nekateri velik del ljudstva na vajejih z raznimi zadrugami, društvi in organizacijami, kjer odbori sklepajo to, kar je nekaterim gospodom prav ter pravijo potem, da je to ljudska volja.

Seveda, hinavskih kimovcev je še povsod precej. Tak način posiljevanja ljudstva smo videli pri komasaciji mestnih občin. Kaj pomaga, če je zakon dober in lep, če pa narod ostane slep.

I. L.

(Dalje prih.)

Domača politika

Občinske volitve na Štajerskem. V občini Št. Ilj, ki je zgubila prejšnjo malo občino Sladki vrh (s tovarno vred) in dobila od občine Pesnica malo staro občino Kanižo, bodo dne 19. januarja občinske volitve. Predsednik volilne komisije je g. Žebot in vložene so tri liste. Nosilec liste JRZ je prejšnji župan g. Swatý. — Druga lista z nosilcem g. Karlom Herzogom je nestran-

carska in to bodo podpirali tudi naši somišljeniki, ki jih pozivamo, da glasujejo za znanega starega somišljenika kmečko-demokratske koalicije g. Karla Herzoga. — Tretjo listo so vložili osebni pristaši trgovca g. Hamerja.

V občini Jarenina, katera se ustvarja iz občin Pesnica in Sv. Jakob, bodo verjetno tudi tri liste, to se pravi poleg JRZ in JNS še naša; zakaj občina je važna in je prav, da si naši somišljeniki postavijo svojo listo, ne glede na volilni red, ki je tak, da dobi lista z enim samim glasom večine dobrih 90% odbornikov. Podrobno o svoji listi za to občino bomo še poročali.

Gospod Aca Stanojevič je razdrl svoje prijateljstvo z vlado. Pravi, da se ne strinja z dosedanjim načinom organiziranja stranke in vodstvom državne uprave.

Skrb „Jutra“ za našo slovo. Tudi ob priliki objave, da „Slovenska zemlja“ nadaljuje samostojno kmečko-delavsko gibanje v Sloveniji, si ni moglo „Jutro“ prihraniti opazke o borbi za vodstvo pri nas. Mi nismo stranka in nas strankina pravila ne vežejo. Mi smo gibanje, ki ga vodi dr. Vl. Maček. Kar smo storili, se je zgodilo iz svobodnega prepričanja in z njegovim odobravanjem. Nikdo ni za to ničesar dobil, kvečjemu je vsak žrtvoval po svojih močeh v skupno korist. V kolikor pripravlja-

varovati načela demokracije in vsebovati bo morala tudi določbo o referendumu. Seveda pa s tem ni rečeno, naj v ustavo sprejmemo referendum v tej obliki, kakršnega poznajo druge državne ustave. Tudi referendum je treba spopolniti, tako da bo ljudstvo z njegovo pomočjo res lahko branilo in varovalo svoje koristi.

Še prav posebno potreben pa je referendum pri nas, kjer imamo žalostne izkušnje, kako so narodni zastopniki večkrat delali proti ljudski volji, ker pač niso čutili nobene odgovornosti in ker ljudstvo ni imelo možnosti, da si pomaga iz tega stanja.

Zavedati se moramo, da ni popolna demokracija že v tem, če si izberemo svoje zastopnike, ki potem lahko delajo, kar se jim zljubi. Demokracijo moramo spopolnjevati in dosledno izvajati v vsem javnem življenju. Ljudstvo hoče in mora pri vodstvu državne uprave sodelovati.

mo za volitve svoje pristaše, ki sami nastopajo, ne da bi jih bilo treba pridobivati, smo med seboj vsi enaki in nihče ne občuti, da hoče kdo imeti prvenstvo. Te bolečine imajo le tisti, ki so popolnoma pogoreli in jih je strah, to je „Jutrovci“. List izdajamo, da vzdržujemo vsaj neko skupno vez. Seveda nam mora biti do tega, da vodimo načelno politiko in ne tržne.

O t. i. celjski izjavi. Ker je „Ljudska pravica“ v zadnji številki lanskega leta sprožila vprašanje, da nismo takoj priobčili t. i. celjske izjave in še to z opazko, ki je prišla iz Zagreba, ugotavljamo: Obema pogajajočima se skupinama smo povedali, zakaj je ne priobčimo takoj in jima rekli, naj tudi počakata z objavo, ker: 1. na izjavi ni bilo enega našega podpisnika, o katerem se ni takoj vedelo, ali je ni podpisal slučajno (odšel je bil namreč z zborovanja pred koncem) ali namenoma; 2. ker je nekaj dni po celjskem sestanku Zagreb izrekel željo, da se dostavi: pod vodstvom dr. Mačka. Drugi dve skupini nista upoštevali tega. Mi smo z objavo počakali, dokler nismo

izvedeli, da je manjkajoči podpis nastal slučajno, in smo kot opazko uredništva prinesli tudi dostavek o Mačkovem vodstvu; zakaj petomajsko, resnično opozicijsko gibanje v Jugoslaviji je stalo pod dr. Mačkovim vodstvom in mora ostati še dalje vsaj za prečanske kraje. Završujemo s tem poglavje o t. i. celjski izjavi; ako se pa pokaže potreba, priobčimo njeno zgodovino.

Nov slovenski dnevnik. Z novim letom smo dobili Slovenci nov dnevnik „Slovenski dom“ ki ima najbrž nalogo, da razbremeni glavno slovensko glasilo JRZ. V uvodni besedi poudarja, da sta ga poklicala v življenje čas in potreba.

Agitirajte za „SLOVENSKO ZEMLJO“

Koga je šteti za „kmetovalca“?

Upravno sodišče v Celju je izdalo na tožbo nekega kmetovalca, zastopane po g. dr. Vekoslavku Kukovcu, važno odločbo o pojmu „kmetovalec“.

Neka davčna uprava je s plačilnim nalogom predpisala tožitelju kmetovalcu od njegovih zgradb zgradarino. Pritožbo proti temu plačilnemu nalogu, v kateri je tožitelj izpodbijal davčno zavezanost sploh, je dravska finančna direkcija v Ljubljani kot neosnovano zavrnila, ker tožitelja po čl. 32., točki 15. zakona o neposrednih davkih ni šteti za kmetovalca, ker niti tožitelj niti njegova žena pri obdelovanju posestva fizično ne sodelujeta, to se pravi, ne delata sama na polju, v hlevu itd.

Proti tej odločbi je tožitelj pravočasno vložil tožbo na celjsko upravno sodišče. V tej tožbi je navedel, da za obdelovanje posestva ni imeti samo fizičnega soelovanja, temveč vsako delo, ki je v zvezi s kmetijskim gospodarstvom, kakor razdeljevanje

dela, nadzorovanje, vnovčevanje poljedelskih pridelkov itd.

Upravno sodišče je z razsodbo z dne 22. XI. 1935., F 1006/35—6 odločilo takole:

Iz navedenih zakonskih določil in pravilnika ne izvira, da je za pojem kmetovalca potrebno fizično sodelovanje pri obdelovanju posestva; kajti pod izrazom „sodelovati pri tem delu“, ne smemo razumeti samo fizičnega sodelovanja, temveč vsako delo, ki ga izvršuje v okviru svojega kmetijskega gospodarstva lastnik sam ali pa njegovi rodbinski člani, kakor razdelitev dela, nadzorstvo nad delom, skrb za pravočasno posestev in pravočasno spravilo, prebiranje poljedelskih pridelkov itd.

Stališče finančne direkcije, da tožitelja ni imeti za kmetovalca, ker pri obdelovanju posestva sam in tudi njegovga žena fizično ne sodelujeta, je torej nepravilno. Zato je upravno sodišče tožbi ugodilo in izpodbijani upravni akt zaradi protizakonitosti razveljavilo.

Potrebno pojasnilo

Meseca julija 1926. leta sem prejel pismo, katero mi je pisal g. dr. Albert Kramer po gg. dr. Lipoldu in dr. Rapetu. Pismo, datirano z dne 29. VII. 1926., je vredno, da se ohrani naši politični zgodovini, ter se glasi:

Velecenjeni gospod
dr. Vekoslav Kukovec, minister n. r.
v Mariboru.

Eksekutiva ljubljanske in mariborske organizacije SDS je na svoji seji dne 29. VII. 1926 z obžalovanjem vzela na znanje, da ste s tem, ker ste pisali gospodu Stjepanu Radiću pismo z dne 19. V. 1926. in s tem, da ste se udeležili aktivno shodov HSS v Mestinju in na Moti, opetovano kršili strankino disciplino in dolžnosti organiziranega člana SDS, in je ugotovila, da Vas radi tega, žal, ni mogoče več smatrati za člana SDS.

Z odličnim spoštovanjem:
za eksekutivo ljubljanskega in mariborskega oblastnega načelstva SDS
dr. Lipold I. r., Rape I. r.

Deset let sem molčal o tem pismu in bi molčal do groba, da me ni šef „Jutra“, g. dr. Albert Kramer ob priliki objave mojega popravka z dne 21. decembra pr. leta izzval z opazko, češ da sem pozabil povedati, da že skoraj deset let nisem več član bivše SDS, temveč sem že zdavnaj prešel v vrste nekdanje SKS. Iz gorenjega pisma javnost najlažje spozna, kako je bilo s to stvarjo. Jaz sem bil zaradi sodelovanja s HSS izključen iz dr. Kramerjevih vrst, gg. dr. Kramer in dr. Gregor Žerjav sta pa leto kasneje sama v Belgradu sklenila koalicijo s Stjepanom Radićem, katerega politični naslednik je danes dr. Vl. Maček. Prešla sta s celotno organizacijo SDS na Radićevo stran, kjer sta bila tedaj gg. Pucelj in Marušič s svojo SKS.

Kako so gg. Kramer, Žerjav in Marušič pozneje zapustili kmečko-demokratsko koalicijo in izdali politična načela pok. Stjepana Radića, je javnosti dovolj znano. Gospodu dr. Albertu Kramerju mora biti pa tudi dobro znano, da sem jaz prepričan

in odkrito ostal v vrstah kmečko-demokratske koalicije in je čisto naravno, da sem danes v vrstah dr. Mačka.

Ne da meni očita prehod, naj gospod dr. Albert Kramer raje javnosti razloži, zakaj je zapustil kmečko-de-

mokratsko koalicijo, kasneje pa še iz SDS prestopil v JNS in v hudo nasprotje z demokratičnimi načeli in vsemi nekdanjimi političnimi zavezniki.

Maribor, dne 4. januarja 1936.
Dr. Vekoslav Kukovec I. r.

Iz naših krajev

Iz celjske okolice.

Od prvega dne, ko smo ustanovili „Samostojno kmetijsko stranko“, sem bil njen član in precej časa tudi odbornik pri raznih njenih organizacijah. Prebili smo hude boje z bivšo SLS in imeli vedno več nasprotnikov. Naš vodja g. Ivan Pucelj je postal kmalu minister v Belgradu in ne morem mu odrekati pridnosti. Takrat nam je pripovedoval marsikaj, o čemur mi preprosti kmetje nismo bili poučeni, ker nismo poznali razmer v Belgradu. Pri sejah in sestankih nam je g. Pucelj razložil vse: ta je takšen in hoče to, drugi gleda spet le nase itd. Toliko imen, ki so vsa končavala na „ić“, nam je natresel, da se že nismo več spoznali. O „vidovdanski ustavi“ je dejal, da mora zanjo glasovati, da bo mogoče ustvariti veliko kmečko stranko za vso državo. S tem smo vsi soglašali, ker smo vedeli, da bo le tedaj prišel kmet do odločilne besede v državni upravi. O pokojnem Stjepanu Radiću takrat ni vedel ničesar dobrega povedati, pač pa je dejal, da je Radić sanjač. Ko so 1923. leta prišle nove volitve, smo izgubili vse poslance in ostal je samo še g. Pucelj. Tu na Štajerskem smo veliko izgubili proti bivši SLS in Radiću. Toda dosti moč je še naprej vztrajalo in kljub vsemu nismo obupali.

Kar naenkrat se je začelo šušljati, da bi bilo dobro, če se približamo Radiću in Hrvatom sploh. V parlamentu ni imel Pucelj nobenega kluba, ker je bil sam in se je vrnil zopet k „zemljoradnikom“, ki jih je l. 1921. že zapustil. Tudi to ni bilo dobro, ker vsedržavne kmečke stranke kar niso hoteli ustanoviti. Radić pa je imel za seboj vse hrvaške kmete in veliko slovenskih.

Dobro se še spomnim tiste prve majske nedelje v Celju 1926. leta. Vršil se je ustanovni zbor združene „Slovenske kmečke stranke“. Ime „samostojna“ je odpadlo, ker je gospod Radić tako hotel. O novem programu stranke je govoril navdušeno g. Albin Prepeluh. Dolgo in lepo je govoril tudi g. Pucelj, ki si je izbral za predmet svojega govora „zlaganega človeka“. Opisal nam je človeka, ki ga vodi laž in se po njej ravna, ter je posebno poudaril slovenske liberalce, ki vodijo zlagano politiko. V politiki se delajo napake, je dejal; toda, ko jih spoznamo, jih je treba moško, prav po kmečko popraviti. Priznal je, da je sicer glasoval za vidovdansko ustavo in centralizem; toda bil je še mlad v praktični politiki in sedaj je prišel do spoznanja, da je napačno storil in obžaluje ta svoj korak. Spoznal je pa tudi, da mora slovenski kmet iti skupaj s hrvaškimi kmeti do končne zmage. Res, lepo je govoril.

Potem je govoril tudi pokojni Radić, ki smo ga poslušali tako pazljivo, da bi se čula miš v dvorani. Ob zaključku je izrekel upanje, da prinese nova stranka Slovincem povsem novo politično dobo, kmečko državo in zmago človečanstva.

Ves zbor je bil navdušen in vsi smo mislili: odslej bomo neomajno hodili skupaj s Hrvati in posebno s hrva-

škimi kmeti in končno morajo priti tudi še srbski kmetje v našo zvezo. Lepo je bilo; zato pa je tudi naše razočaranje tako veliko.

Spominjam se tudi še shoda, ki sta ga imela skupaj dr. Kramer in Pucelj po Radićevi smrti. Kako sta se oba tadva gospoda hudovala nad Belgradom, nad „čaršijo“ in nad prevlado Srbijancev. Potem je bil nekaj časa molk, toda ne dolgo. Zopet je postal g. Pucelj minister; toda ne več kmečke stranke, temveč nacionalne. Od imena naše prvotne stranke sta izginili besedi „samostojna“ in „kmečka“. Pucelj je postal celo podpredsednik „Jugoslovske nacionalne stranke“ in je menda to še sedaj.

Mi kmetje seveda, ki danes hudo trpimo zaradi slabih cen, pa smo ostali še zmerom — kmetje. Zato nam pa ne kaže drugega, kakor da pustimo g. Pucelja in Marušiča tam, kjer sta. Mi pa gremo v kmečke vrste in skupaj s hrvaškimi kmeti v boj „za staro pravdo“.

Iz Bele Krajine.

Nedavno se je „Domoljub“ zopet spraval nad slovensko mačkovsko glasilo in njenega belokranjskega dopisnika. Po glavi mu grede še zmerom zadnje volitve in jih spravlja v zvezo z „željami slovenskega voditelja“. Mi Belokranjci smo šli na volitve in pojdemo v bodoče še številneje; vemo pa in „Domoljubov“ dopisnik tudi ve, kdo ni šel. To so bili tisti ljudje, ki hočejo po vzorih „svojega“, ne pa nekega „slovenskega“ voditelja še naprej v temi tavati, in držati belokranjskega kmeta na vrvi ter ga voditi kakor cigan medveda. Toda naš obubožani belokranjski kmet se je sedaj naveličal vsega tega, nasprotno odločno hoče dela in človeka vredno življenje. Spoznali smo, da nam ne bo nihče skoval srečnejše bodočnosti, če se sami ne bomo pobrigali in vzeli političnih vajeti v roke. Kakor orjemo svoja polja in obdelujemo svoje vinograde, moramo obdelati tudi svojo politično miselnost, da bo res koristila vsakemu posamezniku in vsemu slovenskemu narodu. Škoda, da se že pred leti nismo zbudili iz svojega političnega spanja, danes bi bili že mnogo na boljšem.

Gospod dopisnik bi nadalje rad videl, da bi sedanji naš kandidat ne kandidiral več, in mu očita neko njegovo izjavo, češ da v primeru Koroščeve vlade ne bo kandidiral. Toda le počasi. Če bi bil šel dr. Korošec v vlado na čelu SLS, ki bi bila izvoljena od slovenskega ljudstva, bi bila stvar druga; toda SLS sedaj mirno v grobu počiva in se ne bo več prebudila.

Zato pa je dolžnost dosedanega belokranjskega kandidata, da ostane zvest svojim volilcem in programu dr. Mačka ter nam še naprej pomaga do popolne zmage. Značajan človek se bori do konca in tak tudi je naš kandidat.

Sicer pa mi belokranjski kmetje dobro razločujemo pravo delo za ljudstvo od praznih obljub. Tudi „Domoljubov“ dopisnik dobro ve, da so

